

Araştırma makalesi Research article

Hemşirelik Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeyleri ve Etkileyen Faktörler

Arzu YÜKSEL¹, Saadet ERZİNCANLI²

ÖZ

Amaç: Çalışma öğrenci hemşirelerin sosyal beceri düzeylerini ve etkileyen faktörleri ortaya koymak amacıyla yapılmıştır.

Gereç ve Yöntem: Tanımlayıcı türde olan bu çalışmada bir sağlık bilimleri fakültesi hemşirelik bölümünde öğrenim gören 249 öğrenci araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Verilerin değerlendirilmesinde yüzdellik, ortalama, Mann Whitney U ve Kruskal Wallis testi kullanılmıştır.

Bulgular: Hemşirelik öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin orta (277.39±24.47) düzeyde olduğu, en yüksek sosyal kontrol (51.42±8.20), en düşük ise duyuşsal kontrol (42.41±6.72) alt ölçeğinden puan ortalamasına sahip oldukları belirlenmiştir. Sosyal beceri envanteri toplam puan ortalamaları ile öğrencilerin yaş, algılanan aile ekonomik durumu, mezun olunan lise ve üniversite yaşamında kaldığı yerin etkili olmadığı saptanmıştır. Erkek öğrencilerin kadın öğrencilere göre duyuşsal kontrol alt ölçeği puanları daha yüksektir. Sosyal aktivitede bulunan öğrencilerin duyuşsal anlatımcılık, sosyal anlatımcılık, sosyal kontrol ve toplam sosyal beceri envanteri puan ortancalarının sosyal aktivitede bulunmayan öğrencilere göre daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Sonuç: Hemşirelik öğrencilerinin sosyal becerilerinin orta düzeyde olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin var olan sosyal becerilerini devam ettirebilecekleri ve yeni beceriler kazandırmaya yönelik eğitim programlarının hazırlanması önerilmektedir.

Anahtar kelimeler: Hemşirelik öğrencileri, sosyal beceri, sosyal yeterlilik

ABSTRACT

Social Skill Levels of Nursing Students and Affecting Factors

Aim: The study was conducted to determine the level of social skill levels of nursing students and affecting factors.

Material and Methods: In this descriptive study, 249 students studying in the nursing department of a faculty of health sciences constituted the sample of the study. The data were analyzed by percentage, mean, Mann Whitney U and Kruskal Wallis tests.

Results: It was determined that the social skill levels of nursing students were moderate (277.39±24.47), the highest mean score was obtained from the social control subscale (51.42±8.20) and the lowest mean score was taken from the affective control subscale (42.41±6.72). It was found that the students' age, their economic perceptions, the high school they graduated from and the place they stayed during their university life did not affect the social skill inventory total score averages. Male students had higher affective control subscale scores than female students. It was found that the students who were involved in social activity had higher scores in emotional expressivity, social expressivity, social control and total social skills inventory than those who were not in social activity.

Conclusion: It was determined that the social skill levels of nursing students were at the middle level. It is recommended to prepare training programs in which students can continue their existing social skills and gain new skills.

Keywords: Nursing students, social competence, social skills

¹ Dr. Öğr. Üyesi Aksaray Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Aksaray, Türkiye, Email: arzuyusel76@gmail.com, Tel: 0 543 5823650 - ORCID: 0000-0001-7819-2020

² Dr. Öğr. Üyesi Aksaray Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Aksaray, Türkiye, Email: saadeterzincanli@hotmail.com, Tel: 0 545 9481309 16 17, ORCID-ID:0000-0001-9348-3803

Geliş Tarihi: 1 Ekim 2019, Kabul Tarihi: 11 Ocak 2020

Atıf/Citation: Yüksel A, Erzincanlı S. Hemşirelik Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeyleri ve Etkileyen Faktörler. Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi 2020; 7(1): 57-66. DOI: 10.31125/hunhemsire.715165

GİRİŞ

İnsanoğlu yaratılışından bugüne kadar diğer insanlarla bir arada olabilmek, onlarla etkileşim ve iletişim kurabilme çabası içerisinde. Bireylerin bir arada yaşama isteği toplumsal yaşamı kaçınılmaz hale getirmiştir. Toplum içerisinde varoluşun sağlanabilmesinde iletişim kurmak ve bu iletişimi sürdürmek önemli bir rol oynamaktadır. Bireylerin bu iletişimi sağlıklı bir şekilde sağlaması ve sürdürmesi için bir takım becerilere ihtiyacı vardır. Bu becerilerden birisi sosyal beceridir. Sosyal beceriler, bireylerin sosyal ilişkilerini düzenleyip devam ettirebilmesini sağlayan becerilerdir¹. Bireylerin belirli sosyal görevlerde etkin bir şekilde performans göstermesini sağlayan özel yeteneklerdir². Ayrıca sosyal beceriler “iletişim, problem çözme, karar verme, özgüven, akran ve grup etkileşimi ve öz-yönetim” olarak bir dizi becerileri kapsamaktadır³. Bacanlı (2008) sosyal beceriyi, bireyin başkalarıyla başarılı bir şekilde etkileşimde bulunmasına olanak sağlayan davranışlar olarak tanımlamaktadır⁴. Özetle, sosyal beceriler öğretilmesi, öğrenilmesi ve gerçekleştirilmesi gereken davranışlardır⁵. Sosyal becerilerin çok çeşitli tanımları bulunmaktadır ancak hepsinde ortak nokta, olumlu tepki beklentisi, karşısındaki anlayabilme ve kendisini doğru anlatabilme, aktif dinleme, empati, karar verme, problem çözme becerileri, bilişsel ve duyuşsal öğeleri kapsamı ve öğrenilebilir olmasıdır.

Sosyal becerinin boyutları; Riggio, sosyal becerileri, duyuşsal anlatımcılık, duyuşsal duyarlılık, duyuşsal kontrol, sosyal anlatımcılık, sosyal duyarlılık ve sosyal kontrol olarak adlandırmaktadır⁶. Duyuşsal Anlatımcılık; İletişimin etkisi, tutumu ve statüsüyle ilgili becerileri içerir. Sözel olmayan mesajları göndermedeki genel beceriye işaret eder. Duyuşsal Duyarlılık; Diğerlerinin duygularını, tutumlarını ve durumlarını çözebilme becerisidir. Duyuşsal Kontrol; Duyuşsal ve sözel olmayan iletişimi ayarlama becerisidir. Duyuşsal ve sözel olmayan iletişimin ayarlanması ve kontrol edilebilmesidir. Sosyal Anlatımcılık; Sözel anlatım, akıcılık ve konuşmaya başlama yeteneği ile ilgili becerileri içerir. Sosyal Duyarlılık; Sözel mesaj ve bilgileri alma, anlama, sosyal kural ve normlarla ilişkili olma becerilerini içerir. Sosyal Kontrol; Rol oynama yeteneği, sözel davranışların ayarlanması ve kendini anlatma becerisini içine alır^{4,6}. Sosyal becerilerin altı temel parçaya ayrılmasına rağmen birçok durumda sosyal becerinin bir alanda geliştirilmesi, diğer belli sosyal becerilerin geliştirilmesi ile doğru orantılı olarak görülür. Her sosyal beceri boyutunun miktarı ve derecesi önemlidir, ancak daha da önemlisi çeşitli sosyal becerilerin dengesine sahip olmaktır⁶. Sosyal olarak yetenekli birey altı temel sosyal beceri boyutuna sahip olan ve bu becerileri nispeten dengede tutabilen kişidir⁷.

Sosyal beceriler, akademik başarıya, akran ve aile ilişkilerine, kendini tanımaya katkı sağlayarak yaşamda başarılı olmak için hayati öneme sahiptir. Sosyal beceriler alanında eksiklik gösteren çocuklar ve gençler hem kısa hem de uzun vadede akademik, sosyal ve davranışsal alanlarda risk altındadır⁸. Sosyal becerileri yetersiz olan çocuklar okula uyumda sorun, okuldan atılma, okulu terk etme, suç işleme oranlarında

yükseklik, kaygı ve antisosyal davranışlar, depresyon ve ruh sağlığı sorunları yaşamaktadırlar⁹⁻¹¹. Çeşitli çalışmalar, çocukluk döneminde sosyal beceri yetersizliği yaşayan çocukların ergenlik ve üniversite yaşamında sosyal ilişkilerinde sorun, davranış problemleri, akademik başarısızlıklar, okuldan ayrılma, madde bağımlılığı, okula devamsızlık, işsizlik ve doyurucu olmayan sosyal yaşamlara sahip olduğunu göstermektedir^{8,12}. Sosyal becerileri gelişmiş çocuklar ve gençler okulda daha başarılı olmaktadır¹³⁻¹⁵. Ebeveynler, aileler, okullar, toplum örgütleri ve akran grupları, bireylerin sosyal becerilerini geliştirmelerine yardımcı olmada önemli rol oynamaktadır¹⁶. Sosyal beceriler, bireylerin akranları tarafından kabul görmesini, arkadaşlıklar kurmasını ve sürdürmesini, kişilerarası ilişkileri başlatması, sürdürmesi ve sonlandırabilmesi gibi çok çeşitli becerileri içerir⁵. Sosyal beceriler başarılı sosyal yaşam için hayati öneme sahiptir. Sosyal beceri düzeyi yüksek olan bireylerin akranları tarafından kabul edilebilirlikleri yüksek, akran ilişkileri güçlü ve yetişkinlerle sağlıklı ilişkiler kurabilme yeteneklerine sahiptir¹⁴.

Her insanın hayatı boyunca çeşitli sorunlarla karşılaşması ve bu sorunların üstesinden gelmek için uygun çözüm yolları aramaya çalışması doğaldır ve bu durum yaşam boyunca sürmektedir. Üniversiteye yeni başlayan öğrenciler de kendilerini aniden değişik bir akademik ve sosyal çevre içinde bulmaktadırlar. Bu yeni yaşamları; eğitim yaşantıları, insan ilişkileri ve sosyal yaşam açısından geçmiş yaşantılara göre farklılık göstermektedir. Öğrenciler aile ve yakın arkadaş desteğinin bir anda kesildiği bu yabancı çevreye en kısa zamanda uyum sağlamak ve bireysel potansiyellerini de tek başına üst düzeyde kullanarak bu uyumu sürdürmek durumunda kalmaktadırlar¹⁷. Öğrencilerin bu uyum sürecinde eğitim yaşamlarında karşılaşılabilecekleri sorunlarını çözebilmesi için etkili sosyal becerilere sahip olmaları gerekmektedir¹⁸. Hemşirelik eğitim sürecinin istenilen düzeyde devam etmesi için öğrencilerin eğitim süresi içerisinde karşı karşıya kaldıkları sorunları çözebilme, kendini ifade etme, öz güvenli davranış sergileme ve iletişim becerileri gibi sosyal becerilerin gelişmiş olması beklenir. Bu çalışmanın amacı öğrenci hemşirelerin sosyal beceri düzeylerini ve etkileyen faktörleri saptamaktır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmanın Tipi ve Amacı

Araştırma öğrenci hemşirelerin sosyal beceri düzeylerini ve etkileyen faktörleri incelemek amacıyla tanımlayıcı olarak yapılmıştır.

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Tanımlayıcı olarak gerçekleştirilen araştırmanın evrenini, bir Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümünde 2017-2018 öğretim yılında öğrenim gören 325 ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencisi oluşturmuştur. Veriler 26 Şubat-16 Mart 2018 tarihleri arasında toplanmıştır. Araştırmaya katılmayı kabul eden 249 öğrenci örneklemi oluşturmuştur. Evrenin %76.61’ne ulaşılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Verilerin toplanmasında, Öğrenci Bilgi Formu ve Sosyal Beceri Envanteri (SBE) kullanılmıştır.

Öğrenci Bilgi Formu

Araştırmacılar tarafından hazırlanan öğrenci bilgi formu, öğrenci hemşirelerin yaş, cinsiyet, mezun olunan lise, bölüme isteyerek gelme, kardeş sayısı, algılanan ekonomik durum, üniversite yaşamında kaldığı yer, anne ve baba eğitimi, arkadaş grubuna sahip olma, arkadaş ve aile içi ilişkileri, anne ve baba tutumu gibi sosyo-demografik özelliklerini içeren sorulardan oluşmaktadır^{1,2,4,6,9,10,12,13,14,16}.

Sosyal Beceri Envanteri

SBE, 1986 yılında Riggio tarafından geliştirilmiştir⁶. SBE'nin Türkçe'ye uyarlanması, geçerlik ve güvenilirlik çalışması Yüksel¹⁹ tarafından 1997 yılında yapılmıştır. SBE temel sosyal becerileri ölçmek amacıyla hazırlanmış 90 maddelik kendini tanımlama türünden altı ayrı alanı ölçmektedir. Alt ölçekler; duyuşsal anlatıcılık, duyuşsal duyarlık, duyuşsal kontrol, sosyal anlatıcılık, sosyal duyarlık ve sosyal kontroldür. Her bir alt ölçek 15 maddeden oluşmaktadır. Her madde 1-5 arasında puanla değerlendirilmekte ve envanterin bütününden toplam puan olarak en düşük 90 en yüksek ise 450 puan alınabilir. Testin tekrarı yöntemi ile hesaplanan güvenilirlik katsayısı tüm ölçek için $r = 0.92$, alt ölçekler için ise .80 ile .89 arasında bulunmuştur. Toplam puana ilişkin iç tutarlık (Cronbach alpha) katsayısı .85 olarak bulunmuş, alt ölçeklere göre elde edilen iç tutarlık katsayıları ise .56 ile .82 arasında hesaplanmıştır. Envanterden alınan puanların yükselmesi bireyin genel sosyal beceri düzeyinin artması olarak tanımlanmaktadır^{19,20}. Bu çalışmada envanterin toplam Cronbach alpha .80 olarak bulunmuştur.

Araştırmanın Etik Boyutu

Bu araştırma Helsinki Bildirgesi ilkelerine uygun olarak gerçekleştirilmiş olup, araştırmaya başlamadan önce Aksaray Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurul'undan (2018/33) ve ilgili Sağlık Bilimleri Fakültesi Dekanlığından yazılı izin alınmıştır. Ayrıca örneklem kapsamındaki öğrencilere çalışma hakkında bilgi verilmiş olup sözlü onamları alınmıştır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Çalışmanın örneklemini sadece Aksaray Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencilerinin oluşturması, araştırmanın sınırlılığını oluşturmaktadır.

Verilerin Analizi

Verilerin değerlendirilmesinde SPSS (Statistical Package for Social Science for Windows 23.0) paket programı kullanılmıştır. Frekans, Yüzde, Ortalama ve Standart Sapma gibi tanımlayıcı istatistikler kullanılmıştır. Verilerin normal dağılıp dağılmadığı Kolmogorov-Smirnov testi ile değerlendirilmiştir. Veriler normal dağılmadığı için ikili karşılaştırmalarda Mann Whitney U testi, ikiden fazla değişkenin karşılaştırılmasında Kruskal Wallis testi kullanılmıştır. $p < 0.05$ düzeyi istatistiksel olarak anlamlı kabul edilmiştir.

BULGULAR

Araştırmaya katılmayı kabul eden toplam 249 öğrenciden, %71.5'i kadın, %35.4'ü dördüncü sınıf, %34.1'i ikinci sınıf ve %71.1'i bölüme isteyerek gelmiştir. Öğrencilerin %43.7'si 21-22 yaş arası, %55.4'ü Anadolu lisesi mezunu, %51.8'i 3-4 kardeşe sahip ve %42.2'si evin ilk çocuğudur. %73.9'u aile ekonomik durumunu, %68.3'ü kendi ekonomik durumunu orta olarak değerlendirmekte, %81.9'çekiirdek aileye sahip, %64.7'si devlet yurdunda kalmaktadır. %51.0'nin annesi, %34.5'nin ise babası ilköğretim mezunu, %88.4'ünün annesi ev hanımıdır. Öğrencilerin %92.8'inin arkadaş grubu bulunmakta, %43.0'nin 1-5 kişilik arkadaş grubuna sahip, %80.3'ü arkadaş ilişkilerini ve %86.3'ü aile ilişkilerini iyi olarak değerlendirmektedir. Öğrencilerin %71.5'i herhangi bir sosyal aktivitede bulunmamakta, %89.2'si anne ve %86.3'ü babasının tutumunu demokratik olarak değerlendirmektedir. Öğrencilerin kendi kişilik özelliklerinde olumlu olarak %18.8(173)'i hoşgörülü, %18.5(171)'i dürüst ve %14.5(133)'i kendine güvenen, olumsuz kişilik özellikleri olarak %30(136)'u sabırsız, %28.2(128)'si çabuk sinirlenen ve %18.1(82)'i çekingen olarak algıladıklarını belirtmiştir (Tablo 1).

Tablo 1. Öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri (n=249)

Tanıttıcı Özellikler	Sayı	Yüzde
Cinsiyet		
Kadın	178	71.5
Erkek	71	28.5
Sınıf		
İkinci	85	34.1
Üçüncü	76	30.5
Dördüncü	88	35.4
Bölümü tercih etme		
İsteyerek	177	71.1
İstemeyerek	72	28.9
Yaş (X =21.17, SD=1.41, min= 19 ve max= 27)		
19-20 yaş	96	38.6
21-22 yaş	109	43.7
23 ve üzeri yaş	44	17.7
Mezun olunan lise		
Anadolu Lisesi	138	55.4
Temel Lise	58	23.3
Meslek Lisesi	28	11.3
Sağlık Meslek Lisesi	25	10.0
Kardeş sayısı		
1-2 kardeş	64	25.7
3-4 kardeş	129	51.8
5 ve daha fazla kardeş	56	22.5
Kaçıncı çocuk olduğu		
Birinci çocuk	105	42.2
İkinci çocuk	62	24.9
Üçüncü	38	15.2
Dördüncü ve daha fazla	44	17.7
Ailesinin ekonomik durumu		
İyi	56	22.5
Orta	184	73.9
Kötü	9	3.6
Kendi ekonomik durumu		
İyi	49	19.7
Orta	170	68.3
Kötü	30	12.0

**Tablo 1. Öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri (n=249)
(devamı)**

Aile tipi		
Çekirdek	204	81.9
Geniş	40	16.1
Parçalanmış	5	2.0
Üniversite yaşamında kaldığı yer		
Devlet yurdu	161	64.7
Ailesiyle	35	14.1
Özel yurt	27	10.8
Arkadaşlarıyla evde	26	10.4
Yaşadığı yer		
İl	135	54.2
İlçe	73	29.3
Köy	41	16.5
Anne eğitim durumu		
Üniversite	11	4.4
Lise	29	11.6
Ortaokul	40	16.2
İlkokul	127	51.0
Okuryazar	15	6.0
Okuryazar değil	27	10.8
Baba eğitim durumu		
Üniversite	41	16.5
Lise	52	20.9
Ortaokul	59	23.7
İlkokul	86	34.5
Okuryazar	11	4.4
Anne mesleği		
Ev hanımı	220	88.4
Memur	11	4.4
İşçi	9	3.6
Serbest meslek	6	2.4
Emekli	3	1.2
Baba çalışma ve meslek durumu		
Çalışmıyor	11	4.4
Memur	48	19.3
İşçi	64	25.7
Serbest meslek	71	28.5
Emekli	55	22.1
Arkadaş grubunun olma durumu		
Evet	231	92.8
Hayır	18	7.2
Arkadaş Sayısı		
Yalnız	10	4.0
1-5 kişi	107	43.0
6-10 kişi	75	30.1
11'den fazla	57	22.9
Arkadaş ilişkileri algılama durumu		
İyi	200	80.3
Orta	49	19.7
Aile ilişkilerini algılama durumu		
İyi	215	86.3
Orta	34	13.7
Sosyal aktivite durumu		
Evet	71	28.5
Hayır	178	71.5
Anne tutumunu değerlendirme		
Demokratik	222	89.2
Demokratik değil	27	10.8

**Tablo 1. Öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri (n=249)
(devamı)**

Baba tutumunu değerlendirme		
Demokratik	215	86.3
Demokratik değil	34	13.7
Toplam	249	100
Kendisinde olumlu algıladığı özellikleri		
Hoşgörülü	173	18.8
Dürüst	171	18.5
Kendine güvenen	133	14.5
Sakin	131	14.2
Hızlı çözüm üretken	115	12.5
Girişken-aktif	110	12.0
Araştırmacı	87	9.5
Toplam	920*	100
Kendisinde olumsuz algıladığı özellikleri		
Sabırsız	136	30.0
Çabuk sinirlenen	128	28.2
Çekingen	82	18.1
Savunucu	70	15.4
Pasif	38	8.3
Toplam	454**	100

*n=249 Yüzdeler 920 kişiye göre alınmıştır (soruya birden fazla cevap verme durumu var.)
**n=249 Yüzdeler 454 kişiye göre alınmıştır (soruya birden fazla cevap verme durumu var.)

Tablo 2'de araştırmaya katılan öğrencilerin sosyal beceri alt ölçekleri ve sosyal beceri toplam puan ortalamaları yer almaktadır. Duyuşsal anlatımcılık (45.24±6.34), duyuşsal duyarlılık (47.99±7.79), duyuşsal kontrol (42.41±6.72), sosyal anlatımcılık (45.40±8.55), sosyal duyarlılık (44.91±7.46), sosyal kontrol (51.42±8.20) ve sosyal beceri envanteri toplamından 277.39±24.47 puan almıştır.

Tablo 2. Öğrencilerin sosyal beceri envanteri ve alt ölçek puan ortalamalarının dağılımı (n=249)

SBE ve alt ölçekleri	X±SS	Ortanca (1. ve 3. Çeyrek)	Min - Maks	Envantere Alınabilecek En Düşük ve En Yüksek Puan
Duyuşsal anlatımcılık	45.24±6.34	45 (41-48)	26-66	15-75
Duyuşsal duyarlılık	47.99±7.79	47 (42-54)	31-73	15-75
Duyuşsal kontrol	42.41±6.72	43 (39-47)	21-60	15-75
Sosyal anlatımcılık	45.40±8.55	45 (40-50)	22-73	15-75
Sosyal duyarlılık	44.91±7.46	44 (40-49)	26-67	15-75
Sosyal kontrol	51.42±8.20	50 (46-58)	29-71	15-75
Toplam SBE	277.39±24.47	274 (262-291)	210-379	90-450

Tablo 3'te öğrencilerin cinsiyet ve sosyal aktivitede bulunma durumlarına göre sosyal beceri envanteri ve alt ölçek puan ortancalarının dağılımı görülmektedir. Erkek öğrencilerin kadın öğrencilere göre duyuşsal kontrol alt ölçeği puanları daha yüksektir (p<0.05). Sosyal aktivitede bulunan

öğrencilerin toplam sosyal beceri envanteri, duyuşsal anlatımcılık, sosyal anlatımcılık ve sosyal kontrol alt ölççeğinden daha yüksek puan aldığı saptanmıştır ($p<0.05$).

Tablo 3. Öğrencilerin sosyal beceri envanteri puan ortancalarının cinsiyet ve sosyal aktivitede bulunma durumlarına göre dağılımı (n=249)

Sosyal Beceri Envanteri (n=249)	Cinsiyet				İstatistiksel Değerlendirme	
	Kadın		Erkek		Z	p
	Medyan	Min-Maks	Medyan	Min-Maks		
Duyuşsal anlatımcılık	46	26-66	45	28-66	-1.384	0.166
Duyuşsal duyarlık	46	32-70	47	31-73	-0.634	0.526
Duyuşsal kontrol	42	21-58	45	29-60	-3.923	<0.001
Sosyal anlatımcılık	44.5	24-72	45	22-73	-0.495	0.620
Sosyal duyarlık	44	26-67	45	29-67	-0.001	0.999
Sosyal kontrol	50.5	29-71	50	34-70	-0.553	0.580
Toplam SBE	274.5	218-357	274	210-379	-0.204	0.839
Sosyal Beceri Envanteri (n=249)	Sosyal aktivite durumu				İstatistiksel Değerlendirme	
	Evet		Hayır		Z	p
	Medyan	Min-Maks	Medyan	Min-Maks		
Duyuşsal anlatımcılık	47	28-66	45	26-66	-2.476	0.013
Duyuşsal duyarlık	48	31-73	46	31-70	-1.451	0.147
Duyuşsal kontrol	43	21-57	42	26-60	-0.799	0.424
Sosyal anlatımcılık	48	30-73	43	22-72	-4.531	<0.001
Sosyal duyarlık	44	27-67	45	26-67	-0.653	0.514
Sosyal kontrol	54	37-71	50	29-70	-3.753	<0.001
Toplam SBE	285	236-353	270	210-379	-4.243	<0.001

Tablo 4. Öğrencilerin sosyal beceri envanteri puan ortancalarının sınıf, yaş, kardeş sayısı ve algılanan aile ekonomik durumuna göre dağılımı (n=249)

Sosyal Beceri Envanteri (n=249)	Sınıf						İstatistiksel Değerlendirme	
	İkinci		Üçüncü		Dördüncü		X ²	p
	Medyan	Min-Maks	Medyan	Min-Maks	Medyan	Min-Maks		
Duyuşsal anlatımcılık	46	26-65	45	29-66	45	28-66	3.223	0.200
Duyuşsal duyarlık	48	36-73	45	31-65	47.5	33-70	5.192	0.075
Duyuşsal kontrol	41	21-60	43	26-58	43	26-58	1.918	0.383
Sosyal anlatımcılık	45	24-73	43	22-72	46	25-72	7.060	0.029
Sosyal duyarlık	45	27-67	45	29-67	44	26-65	4.264	0.119
Sosyal kontrol	52	29-71	48	34-70	52	34-71	16.720	<0.001
Toplam SBE	276	231-357	269.5	210-379	277.5	218-341	4.160	0.125
Sosyal Beceri Envanteri (n=249)	Yaş						İstatistiksel Değerlendirme	
	19-20		21-22		23 ve üzeri		X ²	p
	Medyan	Min-Maks	Medyan	Min-Maks	Medyan	Min-Maks		
Duyuşsal anlatımcılık	46	26-66	45	28-66	45	30-58	2.363	0.307
Duyuşsal duyarlık	46	32-65	47	31-70	48	36-73	.367	0.832
Duyuşsal kontrol	42	21-58	43	26-58	44.5	27-60	3.214	0.201
Sosyal anlatımcılık	43.5	24-72	45	22-73	46	25-64	1.770	0.413
Sosyal duyarlık	46	28-67	44	27-67	43	26-59	3.828	0.147
Sosyal kontrol	50	29-71	50	34-71	52	34-67	1.708	0.426
Toplam SBE	273	231-379	275	210-346	274	210-379	0.295	0.863
Sosyal Beceri Envanteri (n=249)	Kardeş sayısı						İstatistiksel Değerlendirme	
	1-2		3-4		5 ve üzeri		X ²	p
	Medyan	Min-Maks	Medyan	Min-Maks	Medyan	Min-Maks		
Duyuşsal anlatımcılık	45	26-61	46	29-66	45.5	27-57	1.093	0.579
Duyuşsal duyarlık	47	33-62	49	31-73	45	31-63	7.941	0.019
Duyuşsal kontrol	44	21-60	42	25-58	42	28-56	2.370	0.306
Sosyal anlatımcılık	44	27-73	46	22-72	43	25-69	8.174	0.017
Sosyal duyarlık	44	27-67	45	28-67	43	26-60	5.578	0.061
Sosyal kontrol	48.5	32-71	52	29-71	50	32-65	7.296	0.026
Toplam SBE	270	236-346	279	210-379	268	218-320	10.899	0.004
Sosyal Beceri Envanteri (n=249)	Algılanan aile ekonomik durumu						İstatistiksel Değerlendirme	
	İyi		Orta		Kötü		X ²	p
	Medyan	Min-Maks	Medyan	Min-Maks	Medyan	Min-Maks		
Duyuşsal anlatımcılık	43.5	32-59	46	26-66	45	40-50	1.860	0.395
Duyuşsal duyarlık	47	36-65	47	31-73	44	37-54	2.876	0.237
Duyuşsal kontrol	43	27-51	43	21-60	39	35-49	1.678	0.432
Sosyal anlatımcılık	45	22-73	44	24-72	44	30-56	0.635	0.728
Sosyal duyarlık	44.5	29-61	44	26-67	40	35-52	1.473	0.479
Sosyal kontrol	52	37-67	50	29-71	55	49-63	4.771	0.092

Tablo 4'te öğrencilerin sınıf, yaş, kardeş sayısı ve algılanan aile ekonomik durumuna göre sosyal beceri envanteri ve alt ölçek puan ortancalarının dağılımı görülmektedir. Üçüncü sınıf öğrencilerinin diğer iki sınıfa göre sosyal anlatımcılık ve sosyal kontrol alt ölçek puanlarının daha düşük olduğu saptanmıştır (p<0.05). Yaşı 23 ve üzeri olan öğrencilerin diğer iki yaş grubuna göre sosyal beceri envanteri toplam puan ortancalarının daha yüksek olduğu saptanmıştır fakat bu fark istatistiksel olarak anlamlı değildir (p>0.05). Kardeş sayısı 3-4 olan öğrencilerin kardeşi 1-2 ile 5 ve üzeri olan öğrencilere göre toplam sosyal beceri envanteri ve sosyal anlatımcılık alt ölçek puanlarının daha yüksek olduğu saptanmıştır (p<0.05). Kardeş sayısı 3-4 olan öğrencilerin kardeş sayısı 1-2 olan öğrencilere göre sosyal kontrol alt ölçeğinden daha yüksek puan aldığı saptanmıştır (p<0.05).

Kardeş sayısı 3-4 olan öğrencilerin kardeş sayısı 1-2 olan öğrencilere göre sosyal kontrol alt ölçeğinden daha yüksek puan aldığı saptanmıştır (p<0.05). Duyuşsal duyarlık alt ölçeğinden 5 ve üzeri kardeşe sahip öğrencilerin diğer 3-4 kardeş ve 1-2 kardeşe sahip öğrencilerden daha düşük puan ortancasına sahip olduğu belirlenmiştir (p<0.05). Aile ekonomik durumunu iyi olarak değerlendiren öğrencilerinin orta ve kötü olarak değerlendiren öğrencilere göre sosyal beceri envanteri puanlarının daha yüksek olduğu görülmektedir ancak bu fark istatistiksel olarak anlamlı değildir (p>0.05).

Tablo 5. Öğrencilerin sosyal beceri envanteri puan ortancalarının mezun olunan lise ve kaldığı yere göre dağılımı (n=249)

Sosyal Beceri Envanteri (n=249)	Mezun olunan lise								İstatistiksel Değerlendirme	
	Anadolu Lisesi		Temel Lise		Meslek Lisesi		Sağlık Meslek Lisesi		X ²	p
	Medyan	Min-Maks	Medyan	Min-Maks	Medyan	Min-Maks	Medyan	Min-Maks		
Duyuşsal anlatımcılık	46	28-65	45	27-66	45	26-58	43	29-56	3.465	0.325
Duyuşsal duyarlık	46	34-65	45.5	31-73	47	36-65	49	37-70	2.358	0.502
Duyuşsal kontrol	43	25-60	44	26-57	40.5	30-56	41	21-58	4.328	0.228
Sosyal anlatımcılık	45	22-66	44	25-73	44	24-65	48	25-57	1.019	0.797
Sosyal duyarlık	44	27-67	44	26-60	44.5	28-65	49	29-65	4.625	0.201
Sosyal kontrol	50	33-69	50	32-71	50.5	29-64	51	34-71	0.624	0.891
Toplam SBE	275.5	210-357	267.5	218-379	270	231-327	282	238-332	1.251	0.741
Sosyal Beceri Envanteri (n=249)	Kaldığı yer								İstatistiksel Değerlendirme	
	Devlet yurdu		Aileyle		Özel Yurt		Arkadaşlarla		X ²	p
	Medyan	Min-Maks	Medyan	Min-Maks	Medyan	Min-Maks	Medyan	Min-Maks		
Duyuşsal anlatımcılık	46	26-66	44	28-62	45	32-53	44.5	34-57	3.167	0.367
Duyuşsal duyarlık	47	31-73	49	35-61	47	34-65	44	32-65	6.612	0.085
Duyuşsal kontrol	42	25-58	43	21-60	42	34-52	44.4	27-50	3.005	0.391
Sosyal anlatımcılık	44	22-73	44	27-65	45	35-66	45	30-64	0.354	0.950
Sosyal duyarlık	45	26-67	46	33-67	43	29-54	42.5	29-58	4.669	0.198
Sosyal kontrol	50	29-71	49	34-71	55	33-65	52.5	38-69	2.819	0.420
Toplam SBE	273	210-379	277	236-339	275	234-323	274	236-333	0.446	0.931

Tablo 5'te öğrencilerin mezun oldukları lise ve kaldığı yere göre sosyal beceri envanteri ve alt ölçek puan ortancalarının dağılımı görülmektedir. Sağlık meslek lisesi mezunu öğrencilerinin anadolu lisesi, temel lise ve meslek lisesi mezunu öğrencilerine göre toplam sosyal beceri envanteri puanının daha yüksek olduğu görülmektedir ancak bu fark istatistiksel olarak anlamlı değildir (p>0.05). Ailesiyle evde kalan öğrencilerin, devlet yurdu, özel yurt ve arkadaşlarıyla aynı evde kalanlara göre daha yüksek sosyal beceri envanteri puanına sahip oldukları saptanmıştır ancak bu farkın istatistiksel açıdan anlamlı yoktur (p>0.05).

TARTIŞMA

Sosyal beceri hemşirelerin sahip olması gereken temel yetenek ve yeterlilikler arasındadır. Hemşirelerin hasta ve yakınları ayrıca diğer sağlık ekip üyeleri ile etkili ve yeterli iletişim kurabilmeleri için sosyal beceri düzeylerinin yüksek olması gerekmektedir²¹. Bu çalışmada öğrenci hemşirelerin sosyal beceri envanteri puan ortalaması 277.39± 24.47 olarak saptanmıştır (Tablo 2).

Ölçeğin toplamından elde edilecek toplam puan aralığının 95-450 olduğu ve elde edilen toplam puanın yüksek olmasının, bireyin sosyal becerileri konusunda kendini yeterli olarak algıladığını gösterdiği düşünüldüğünde, bu çalışmada öğrencilerin kendilerini orta düzeyde sosyal becerilere sahip olarak algıladıkları söylenebilir. Ergün ve Şimşek-Arslan'ın (2017) yaptıkları çalışmada hemşirelik öğrencilerinin sosyal beceri envanteri puan ortalamalarını 280.31±2.71 olarak bulmuştur²². Sosyal beceri envanteri kullanılarak yapılan diğer çalışmalarda da hemşirelik öğrencilerinin orta düzeyde sosyal beceri düzeyine sahip oldukları belirlenmiştir^{23,25}.

Karayurt ve Akyol'un (2008) 244 hemşirelik öğrencisiyle yaptığı çalışmada bizim çalışmamızdan daha yüksek sosyal beceri puanına sahip oldukları (X=297.47) belirlenmiştir²⁶. Öğretmen adaylarında yapılan çalışmada öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinin hemşirelik adaylarına göre daha yüksek²⁷, üniversite öğrencileriyle yapılan farklı bir çalışmada hemşirelik öğrencilerinin daha düşük olduğu görülmüştür²⁸. Öğretmen adaylarının sosyal beceri düzeylerinin incelendiği Hark-Söylemez ve Oral (2018) tarafından yapılan çalışmanın sonuçları, araştırma bulgularımızla paralellik göstermektedir²⁹.

Öğrencilerin cinsiyetlerine göre sosyal beceri puan ortancalarında; erkek öğrencilerin kadın öğrencilerine göre duyuşsal kontrol alt ölçeğinden daha yüksek puan aldığı belirlenmiştir (Tablo 3). Çalışmamıza benzer şekilde Deniz (2003), Durualp ve arkadaşlarının (2009), Girgin ve arkadaşlarının (2011), Şenol ve Türkçapar (2016), Bozgün ve Pekdoğan'ın (2018) çalışmalarında da benzer sonuçlar elde edilmiştir^{23,30-33}. Bu sonuçlar erkek öğrencilerin kadın öğrencilere göre duyuşsal ve sözel olmayan iletişimi ayarlama becerisine daha fazla sahip olduklarını göstermektedir⁴.

Çalışmada sosyal aktivitede bulunan öğrencilerinin sosyal beceri envanteri toplam puan, duyuşsal anlatımcılık, sosyal anlatımcılık ve sosyal kontrol alt ölçek puan ortancalarının daha yüksek olduğu saptanmıştır (Tablo 3). Soykan'ın (2019) üniversite öğrencileriyle yaptığı çalışmada halk oyunları çalışmalarına katılan öğrencilerin, halk oyunları çalışmalarına katılan öğrencilerin, halk oyunları çalışmalarına katılmayan öğrencilere göre sosyal beceri toplam puan ve alt ölçek puan ortalamalarında yükselme olmuştur³⁴.

Çalışmada sınıflar arasında öğrencilerin sosyal anlatımcılık ve sosyal kontrol alt ölçeğinde farkın olduğu saptanmıştır (Tablo 4). Sosyal anlatımcılık alt ölçeğinden dördüncü sınıfların üçüncü sınıf öğrencilerinden, sosyal kontrol alt ölçeğinden ikinci sınıfların üçüncü sınıf ve dördüncü sınıf öğrencilerinden de üçüncü sınıf öğrencilerinden istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek puan aldıkları saptanmıştır (Tablo 4). Bozgün ve Pekdoğan (2018) tarafından yapılan çalışmada üçüncü sınıf öğrencilerinin sosyal anlatımcılık alt ölçeğinden ikinci ve dördüncü sınıf öğrencilerinden daha yüksek puan aldıkları belirlenmiştir³³. Birçok çalışmada da benzer şekilde sınıf değişkeninin sosyal beceriler üzerinde bir etkisinin olduğu görülmektedir^{26,33,35-37}.

Hemşirelik mesleği hasta ve sağlık ekibi üyeleri ile iletişim kurmayı gerektiren bir meslektir. Öğrencilerinin ilerleyen eğitim yıllarında sosyal beceri puan ortalamalarının düşmesi gelecekte profesyonel hemşireler açısından üzücü bir durumdur.

Öğrencilerin yaşlarına göre sosyal beceri envanteri ile duyuşsal duyarlık, duyuşsal kontrol, sosyal anlatımcılık ve sosyal kontrol alt ölçek puan ortancalarının yaşın artmasıyla aynı doğrultuda arttığı saptanmıştır. Ancak duyuşsal anlatımcılık ve sosyal duyarlık alt ölçeğinde 19-20 yaş grubundaki öğrencilerin diğer yaş grubu öğrencilerine göre daha yüksek puan aldıkları saptanmıştır (Tablo 4). Durualp ve arkadaşlarının (2009) çalışmasında da bizim çalışmamıza benzer şekilde sosyal duyarlılık alt ölçeğinden alınan puanların yaşla aynı doğrultuda düştüğü saptanmıştır²³. Çalışma bulgularımız öğrencilerin yaşla beraber diğer bireylerin sözel ve sözel olmayan mesajlarını anlama beceri düzeylerinin düştüğünü göstermektedir.

Çalışmada öğrencilerin algılanan aile ekonomik durumuna göre sosyal beceri envanteri ve alt ölçek puan ortancalarına bakıldığında, aile ekonomik durumunu kötü olarak değerlendiren öğrencilerin duyuşsal duyarlık, duyuşsal kontrol, sosyal anlatımcılık ve sosyal duyarlık alt ölçeği puanlarının en düşük ancak sosyal kontrol alt ölçeğinden ise en yüksek puana sahip olduğu saptanmıştır (Tablo 4). Aile ekonomik durumunu iyi olarak değerlendiren öğrencilerin toplam sosyal beceri envanteri puan ortancası aile ekonomisini orta ve kötü olarak değerlendiren öğrencilere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir, ancak bu fark istatistiksel olarak anlamlı değildir. Bu sonuç, yaşam kalitesinin artmasını sağlayan aile gelirin yükselmesiyle hemşire adaylarının sosyal becerileri düzeylerinin de artacağı şeklinde yorumlanabilir. Yapılan bazı çalışmalarda da aile gelirin sosyal beceri üzerinde bir etkisinin olduğu belirlenmiştir^{33,35,36,38-41}.

Öğrencilerin mezun olduğu liseye göre sosyal beceri puan ortancalarına bakıldığında; anadolu lisesi mezunu olan öğrencilerinin sözel olmayan mesajları göndermedeki genel becerilerini gösteren duyuşsal anlatımcılık alt ölçeğinden, temel lise mezunlarının duyuşsal ve sözel olmayan iletişimin ayarlanması ve kontrol edilebilme yeteneğini gösteren duyuşsal kontrol alt ölçeğinden, sözel konuşmadaki beceri ve başkalarıyla sosyal etkileşime girme yeteneğini kapsayan sosyal anlatımcılık alt ölçeğinden, sağlık meslek lisesi mezunlarının diğerlerinin duygularını, tutumlarını ve

durumlarını çözebilme becerisini gösteren duyuşsal duyarlık alt ölçeğinden, sözel mesaj ve bilgileri alma, anlama, sosyal kural ve normlarla ilişkili olma becerilerini içeren sosyal duyarlık, sözel davranışların ayarlanması ve kendini anlatma becerisini gösteren sosyal kontrol alt ölçeğinden sağlık meslek lisesi mezunlarının daha yüksek puan aldığı ve sosyal becerilerinin daha iyi olduğu belirlenmiştir (Tablo 5). Ancak bu değişimler istatistiksel açıdan anlamlı taşımamaktadır. Dolayısıyla önceki öğrenme yaşantılarının tek başına öğrencilerin sosyal becerilerinde bir fark oluşturmadığı söylenebilir. Bizim çalışmamıza paralel olarak, Seven ve Yoldaş'ın (2007) yaptığı çalışmada da fen-süper-anadolu lisesi, genel lise ve meslek lisesi mezunu öğrencileri arasında sosyal beceri düzeyleri arasında fark saptanmamıştır²⁷.

Çalışmada arkadaşlarıyla evde kalan öğrencilerin duyuşsal kontrol alt ölçeğinden, devlet yurdunda kalan öğrencilerin duyuşsal anlatımcılık alt ölçeğinden, ailesiyle yaşan öğrencilerin duyuşsal duyarlık, sosyal anlatımcılık, sosyal duyarlık alt ölçeklerinden ve toplam sosyal beceri envanteri toplam puanından en yüksek puan aldığı saptanmıştır (Tablo 5), fakat bu değişimlerin istatistiksel olarak bir anlamı bulunmamaktadır. Şenol ve Türkçapar'ın (2016) çalışmalarında da benzer sonuçlar elde edilmiştir³². Bu durum üniversite yaşamını ailesiyle yaşayan bireylerin sosyal beceri yeteneklerini daha fazla kullandıklarını düşündürmektedir.

SONUÇ

Bu çalışmaya katılan öğrencilerin sosyal becerilerinin orta düzeyde olduğu, duyuşsal anlatımcılık, duyuşsal duyarlık, duyuşsal kontrol, sosyal anlatımcılık, sosyal duyarlık, sosyal kontrol alt ölçekleri ve sosyal beceri envanteri toplam puan ortalamaları ile öğrencilerin yaş, algılanan aile ekonomik durumu, mezun olunan lise ve kaldığı yer gibi faktörlerin etkili olmadığı saptanmıştır. Erkek öğrencilerin kadın öğrencilere göre duyuşsal kontrol alt ölçeği puan ortancaları daha yüksektir. Sosyal aktivitede bulunan öğrencilerin duyuşsal anlatımcılık, sosyal anlatımcılık, sosyal kontrol ve toplam sosyal beceri envanteri puanları sosyal aktivitede bulunmayan öğrencilere göre daha yüksektir. Sosyal anlatımcılık ve sosyal kontrol alt ölçekleri puan ortancası dördüncü sınıf öğrencilerinin üçüncü sınıf öğrencilerine göre daha yüksektir. Kardeş sayısı 1-2 ile 3-4 olan öğrencilerin toplam sosyal beceri envanteri, sosyal kontrol ve sosyal anlatımcılık alt ölçek puanlarının daha yüksek olduğu saptanmıştır. Duyuşsal duyarlık alt ölçeğinden 5 ve üzeri kardeşe sahip öğrencilerin diğer 1-2 ile 3-4 kardeşe sahip öğrencilerden daha düşük puana sahip olduğu belirlenmiştir. Ülkemizde hemşirelik mesleğinin uygulanması ile ilgili yaşanan sorunlar göz önüne alındığında sosyal becerisi gelişmiş mezunlar verilmesine gereksinim duyulduğu açıktır. Bu bağlamda hemşirelik eğitimi verilen okullarda kendini tanıyan ve iletişim yeteneği güçlü, problem çözme becerisi gelişmiş, empatik, otonomisini kullanan, atılgan ve bakıma odaklı hemşirelere gereksinim duyulmasından dolayı müfredat ile ilgili düzenlemeler ve içerik çalışmalarında bulunulabilir. Öğrencilerin var olan

sosyal becerilerini devam ettirebilecekleri ve yeni beceriler kazandırmaya yönelik eğitim programlarının hazırlanması, sosyal aktivitelerin planlanması ve meta-analiz bir çalışma ile genel değerlendirmeye ulaşılması önerilmektedir.

Etik Kurul Onayı: Aksaray Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurul'undan alınmıştır (Karar no: 2018/33).

Çıkar Çatışması: Bildirilmemiştir.

Finansal Destek: Yoktur.

Katılımcı Onamı: Öğrencilerden bilgilendirilmiş onam alınmıştır.

Yazar katkıları:

Araştırma dizaynı: AY

Veri toplama: AY, SE

Veri analizi: AY

Makale yazımı: AY, SE

Teşekkür

Çalışmaya katılan bütün öğrencilere teşekkür ederiz.

Ethics Committee Approval: Approval was obtained from Human Research Ethics Committee of Aksaray University (Decision number: 2018/33).

Conflict of Interest: Not reported.

Funding: None.

Exhibitor Consent: Informed consent was obtained from students.

Author contributions:

Study design: AY

Data collection: AY, SE

Data analysis: AY

Drafting manuscript: AY, SE

Acknowledgement: We would like to thank all the students.

KAYNAKLAR

1. Cook CR, Gresham LK, Barreras RB, Thornton S, Crews SD. Social skills training for secondary students with emotional and/or behavioral disorders: A review and analysis of the meta-analytic literature. *Journal of Emotional and Behavioral Disorders*. 2008;16:131-44.
2. Elksnin LK, Elksnin N. *Assessment and instruction of social skills*. San Diego: Singular Publishing Group, Inc; 1995.
3. Kolb SM, Hanley-Maxwell C. Critical social skills for adolescents with high incidence disabilities: Parental perspectives. *Exceptional Children*. 2003;69:163-79.
4. Bacanlı H. *Sosyal Beceri Eğitimi*. Ankara: Nobel Yayınevi; 2008.
5. Gresham F, Sugai G, Horner RH. Interpreting outcomes of social skill training for students with high-incidence disabilities. *Exceptional Children*. 2001;67:331-44.
6. Riggio RE. Assessment of basic social skills. *Journal of Personality and Social Psychology*. 1986;51(3):649-60.
7. Riggio RE, Messamer J, Throckmorton B. Social and academic intelligence: Conceptually distinct but overlapping constructs. *Personality and Individual Differences*. 1990;12(7):695-702.
8. Lane KL, Givner CC, Pierson MR. Teacher expectations of student behavior: Social skills necessary for success in elementary school classrooms. *The Journal of Special Education*. 2004;38:104-10.
9. Gresham FM, Elliot SM. *Social skills intervention guide: Systematic approaches to social skills training*. In JE. Zins, MJ Elias (Eds.), *Promoting student success through group interventions*. Binghamton, NY: Hawthorne Press; 1993:137-58.
10. Spinrad TL, Eisenberg N, Cumberland A, Fabes RA, Valiente C, Shepard SA, Reiser M, Losoya SH, Guthrie IK. Relation of emotion-related regulation to children's social competence: A longitudinal study. *Emotion*. 2005;6:498-510.
11. Rockhill, CM, VanderStoep A, McCauley E, Katon WJ. Social competence and social support as mediators between comorbid depressive and conduct problems and functional outcomes in middle school children. *Journal of Adolescence*. 2008;20:1-19.
12. Bracken SS, Fischel JE. Relationships between social skills, behavioral problems, and school readiness for head start children. *NHSA Dialog*. 2007;10(2):109-26.
13. Elias MJ, Zins JE, Weissberg RP, Frey KS, Greenberg MT, Haynes NM, Kessler R, Schwab-Stone ME, Shriver TP. *Promoting social and emotional learning: Guidelines for educators*. Alexandria, Va: Association for Supervision and Curriculum Development. 1997.
14. Hair EC, Jager J, Garrett SB. Helping teens develop healthy social skills and relationships: What the research shows about navigating adolescence. https://www.childtrends.org/wp-content/uploads/2002/07/Child_Trends-2002_07_01_RB_TeenSocialSkills.pdf (Erişim tarihi: 01.09.2019).
15. Greenberg MT, Weissberg RP, O'Brien MU, Zins JE, Fredericks L, Resnik H, Elias MJ. Enhancing school-based prevention and youth development through coordinated social, emotional, and academic learning. *American Psychologist*. 2003; 58: 466-74.
16. Spence SH. Social skills training with children and young people: Theory, evidence and practice. *Child and Adolescent Mental Health*. 2003;8(2):84-96.
17. Karahan F, Sardogan ME, Özkamalı E ve Dicle AN. Üniversite 1. sınıf öğrencilerinin üniversiteye uyum düzeylerinin sosyokültürel etkinlikler açısından incelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 2005;2(30):63-71.
18. Heppner PP, Anderson WP. The relationship between problem-solving self appraisal and psychological adjustment. *Cognitive Therapy and Research*. 1985;4:415-27.
19. Yüksel G. Sosyal beceri eğitiminin üniversite öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerine etkisi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*. 1999; 2(11):37-45.

20. Yüksel G. Sosyal Beceri Envanteri El Kitabı. Ankara: Asil Yayın Dağıtım Ltd. ŞTİ; 2004.
21. Ünal S. Hemşirelik Esasları Hemşirelik Bilimi ve Sanatı. Türkinaz Atabek Aştı, Ayişe Karadağ (Ed.) İstanbul: Akademi Basın ve Yayıncılık; 2012: 248-61.
22. Ergün G, Şimşek Arslan B. Reviewing the relation between the problem solving skills of school of health students and their social skill levels. Journal of Human Sciences 2017;14(1):902-13.
23. Durualp E, Arslan D, Çayıroğlu E, Özkan S, Semerci A. Sağlık yüksekokulu öğrencilerinin sosyal becerilerinin problem çözme becerileri üzerine etkisinin incelenmesi. I. Uluslararası Eğitim Bilimleri Kongresi, Türkiye: Çanakkale. <http://www.eab.org.tr/eab/2009/pdf/338.pdf> (Erişim tarihi: 01.09.2019).
24. Şenyuva E, Kaya H, Bodur G. Proje tabanlı öğretim yönteminin hemşirelik öğrencilerinin sosyal becerilerine etkisi. F.N. Hem. Dergisi. 2015; 23(2):116-25.
25. Öner-Altiok, H, Üstün B. Profesyonel sosyalizasyon teorisine temellendirilen psikoeğitim programının hemşirelik öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerine etkisi. Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi. 2017;14(2):119-26.
26. Karayurt Ö, Akyol Ö. Hemşirelik Yüksekokulu öğrencilerinin sosyal beceri düzeyleri ile akademik başarı düzeyleri arasındaki ilişki. Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi. 2008;11(1):33-9.
27. Seven, S, Yoldaş C. Sınıf öğretmeni adaylarının sosyal beceri düzeylerinin incelenmesi. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 2007;4(1):1-18.
28. Latifoğlu G. Üniversite öğrencilerinin benlik saygısı düzeyleri ile sosyal becerileri arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. Özel Sayı 2012;2:55-64.
29. Hark-Söylemez N, Oral B. Öğretmen adaylarının sosyal ağ sitelerini kullanım durumlarına göre sosyal beceri düzeylerinin incelenmesi. Elektronik Eğitim Bilimleri Dergisi. 2018;7(13):1-17.
30. Deniz E. Üniversite öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 2003;9:501-22.
31. Girgin G, Çetingöz D, Ekinci-Vural D. Öğretmen adaylarının sosyal beceri düzeylerinin incelenmesi. Kuramsal Eğitimbilim. 2011;4(1):38-49.
32. Şenol E, Türkçapar Ü. Üniversite öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin incelenmesi. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 2016;1(40):445-56.
33. Bozgün K, Pekdoğan S. Öğretmen adaylarının sosyal beceri düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. Sakarya University Journal of Education. 2018;8(4):151-67.
34. Soykan Ö. Halk oyunlarının üniversite öğrencilerinin sosyal beceri ve özgüven düzeylerine etkisi [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü; 2019.
35. Avşar Z, Öztürk-Kuter F. Beden eğitimi ve spor bölümü öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin belirlenmesi (Uludağ Üniversitesi örneği). Eğitimde Kuram ve Uygulama. 2007;3(2):197-206.
36. Akpınar S, Temel V, Nas K. An exploration of candidate teachers' social skills levels: Age, gender and other differences. Ovidius University Annals. 2012;12(2):538-43.
37. Türkan E, Aydoğan Y, Sezer T. Okul öncesi öğretmen adaylarının sosyal becerilerinin incelenmesi. Kastamonu Eğitim Dergisi. 2017;24(5):2409-24.
38. Seven, S. Ailesel faktörlerin altı yaş çocuklarının sosyal davranış problemlerine etkisi. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi. 2007;51(51):477-99.
39. Şahin C, Yeşil R. Sınıf öğretmenliği aday öğretmenlerinin sosyal beceri ve empatik eğilim düzeyleri (AEÜ eğitim fakültesi örneği). E-Journal of New World Sciences Academy. 2010;5(3):1197-212.
40. Yazıcı T. Müzik öğretmeni adaylarının problem çözme ve sosyal becerileri. Kastamonu Eğitim Dergisi. 2016;25(1):299-314.
41. Yaşar-Ekici F. Examination of preservice preschool teachers' level of problem solving and social skills. International Journal of Social Sciences and Education Research. 2017;3(1):16-38.